

Oppvekst

Årsplan for Åsenhagen barnehage 2020

Velkommen til Åsenhagen barnehage 2020

Innholdsfortegnelse

Innledning	s 3
- Kjekt å vite	s 4
- Vår visjon	s 5
- Barnehagens fokusområder 2020	s 6
Barehagens omsorg- og læringsmiljø	s 6
- Omsorg	s 6
- Trygghetsirkelen	s 7
- Lek	s 7
- Danning	s 8
- Læring	s 8
- Vennskap og fellesskap	s 9
- Kommunikasjon og språk	s 9
- Medvirkning	s 10
Samarbeid mellom hjem og barnehage	s 10
- Oppstart i barnehagen	s 11
- Overganger innad i barnehagen	s 11
- Overgang mellom barnehagen og skole	s 11
Barnehagen som pedagogisk virksomhet	s 12
- Planlegging	s 12
- Vurdering	s 12
- Dokumentasjon	s 12
- Progresjon	s 12
- Progresjonsplan for temaene - vennskap og lek, - meg selv og kroppen	s 14
Fagområdene	s 17
- Kommunikasjon, språk og tekst	s 17
- Kropp, bevegelse, mat og helse	s 17
- Kunst, kultur og kreativitet	s 18
- Natur, miljø og teknologi	s 18
- Antall, rom og form	s 18
- Etikk, religion og filosofi	s 18
- Nærmiljø og samfunn	s 18

Innledning

Årsplanen bygger på lov om barnehager og Rammeplan for barnehager (Hjemlet i §2 i Lov om barnehager, fastsatt av kunnskaps Dep.). I Lillestrøm kommune skal vi jobbe etter verdiene tillit- inkludering - nyskapning. I tillegg har barnehagen en «Plan for kvalitets sikring av omsorg- og læringsmiljøet i barnehagen», og en «Plan for forebygging av mobbing og krenkelser». Dette blir byggesteiner for vårt arbeid og er med på å kvalitetssikre jobben vi gjør, samt jobbe mot felles mål.

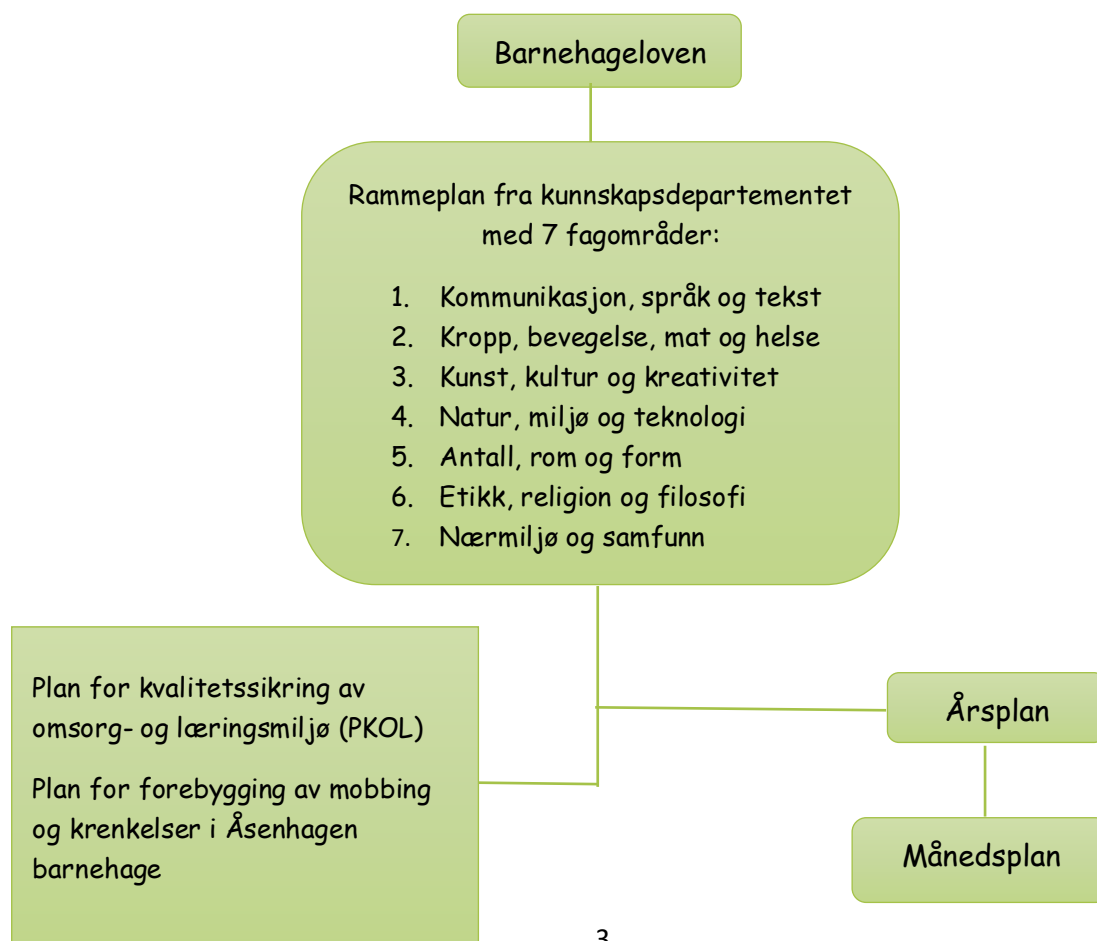
www.lillestrom.kommune.no/aasenhagenbarnehage

Med denne årsplanen kan foreldre, barn og personale ha en felles plattform og en felles forståelse av barnehagens pedagogiske innhold, målene vi arbeider mot, og hvilke tiltak og metoder vi jobberetter for å nå disse.

I Åsenhagen barnehage er det 48 barn og 12 voksne. Mangfoldet er stort og mulighetene mange. Vi ligger mitt inni Åsenhagen og har kort vei til skogen, lekeplasser, fotballbane og Åsenhagen skole.

Barnehagen har egen side på Facebook. Følg oss gjerne der ☺

Vi gleder oss til ett nytt år, der vi sammen skal møte barnas behov for omsorg, trygghet, tilhørighet og anerkjennelse og sikre at barna får ta del i og medvirke i fellesskapet.

Kjekt å vite

Kontaktinformasjon	Styrer: Merete Hoel Telefon: 63 87 75 44 Mail; Merete.Hole@lillestrom.kommune.no Styrerassistent: Randi E. Petersen Telefon: 63 87 75 44 Mail: Randi.Petersen@lillestrom.kommune.no Vigilo.no
Åpningstider:	Mandag til fredag kl.: 07.00-17.00 Onsdag før skjærtorsdag stenger vi 12.00. Barnehagen er stengt juleaften, nyttårsaften og 5 planleggingsdager i året. Planleggingsdagene i 2020: 2 januar, 22 mai, 13 og 14 august, 30 oktober
Ferie.	Juli måned er betalingsfri, uavhengig av når barnet har ferie. Barna skal ha fire uker ferie i løpet av barnehageåret. Tre uker bør være sammenhengende ferie og skal tas i hovedferieperioden (1. juni - 30. september). Hvis barnet ikke skal fortsette i barnehagen etterfølgende barnehageår, må hele ferien avvikles innen 31. juli. Ferie skal meldes til barnehagen innen frist gitt av styrer, eller senest en uke før barnet skal ha ferie. I uke 28 og 29 er vi i Tæruddalen barnehage. I uke 30 er Tæruddalen barnehagen her hos oss.

Bjørner

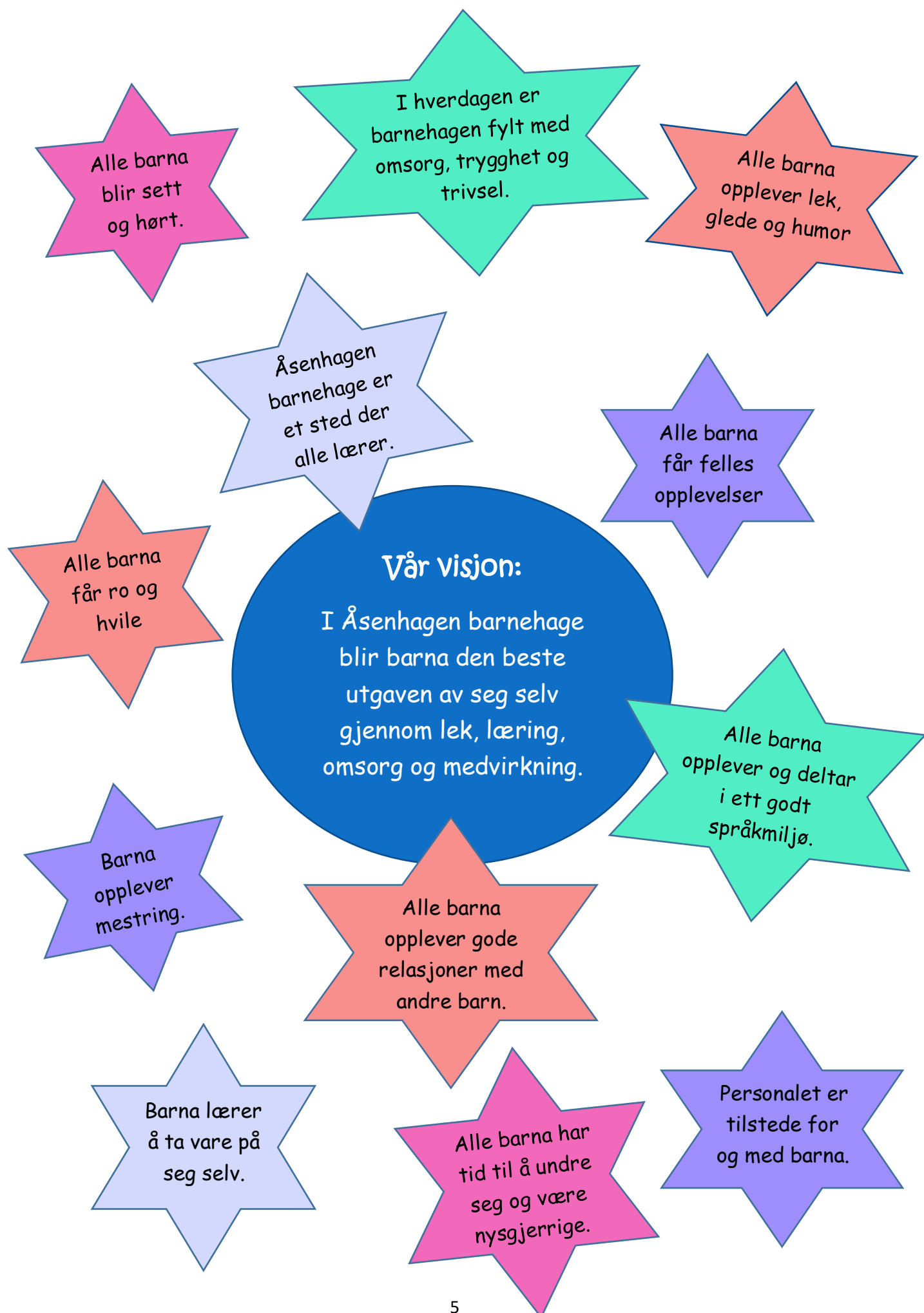
Tlf: 46 81 07 75
18 barn, 3-5 år
1 ped.ledere
2 fagarbeider 100%
1 fagarbeider 70%

Mus

Tlf: 46 80 65 38
18 barn, 3-5 år
2 ped.ledere
1 fagarbeider

Rever

Tlf: 46 81 26 36
12 barn, 1-2 år
2 ped.ledere
1 fag.arb og 1 ass.
100%

Barnehagens fokusområder 2020.

I 2020 skal vi fortsette å arbeide med å implementere den nye rammeplanen med fokus på livsmestring og helse. Innenfor området livsmestring og helse skal vi i år jobbe med hvordan vi kan avdekke og oppdage vold og overgrep mot barn. De voksne skal få mere kunnskap om hvordan vi kan avdekke og oppdage vold og overgrep mot barn, og vi skal trene på å stille de gode og åpne spørsmålene til barna. Barna skal få kunnskap om kroppen, om gode og vonde hemmeligheter, og hva som er lov og ulovlig å gjøre med kroppen. I tillegg skal vi fortsette å jobbe med vennskap og lek i barnehagen, dette for å forebygge mobbing og krenkelser i barnehagen.

Fra januar til juni skal de største barna jobbe med temaene «vennskap og lek» og fra august til desember skal de jobbe med tema «Meg selv og kroppen». Gjennom hele 2020 skal 5 års klubben fortsetter med «lekbasert læring» og 3-4 års gruppa skal ha fokus på rolleleken i små leke grupper. Små barna skal jobbe med trygge tilknytninger gjennom hele året, og på våren skal de jobbe med felles leketema med utgangspunkt i litteratur. På høsten er tema meg selv og følelser.

Barnehagens omsorg- og læringsmiljø.

Omsorg:

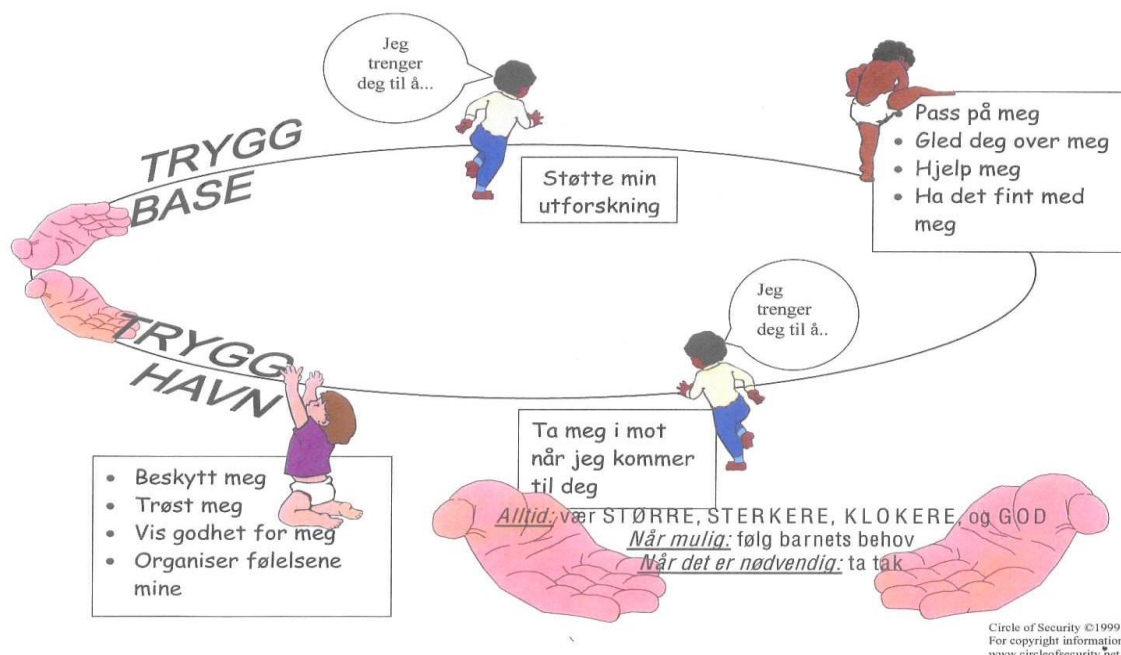
Omsorg er en forutsetning for barnas trygghet og trivsel, og for utvikling av empati og nestekjærlighet. (Rammeplan s. 19)

«I barnehagen skal alle barna oppleve å bli sett, forstått, respektert og få den hjelp og støtte de har behov for. Barnehagen skal aktivt legge til rette for omsorgsfulle relasjoner mellom barna og personalet og mellom barna, som grunnlag for trivsel, glede og mestring. Personalet skal arbeide for et miljø som ikke bare gjør barna til mottakere av omsorg, men som også verdsetter barnas egne omsorgshandlinger», (Udir, 2017)

Den autoritative voksenstilen innebærer en kombinasjon av innlevelse fra varme voksne med tydelige grenser og forventninger. Den autoritative voksne er omsorgsfull og kjærlig, setter realistiske grenser, har en åpen kommunikasjon og viser en veiledende og støttende grensesetting. Den autoritative voksne «er større, sterkere, klokere og god» (Brandtzæg, I., & Torsteinson, S., 2013), og «har evnen til empatisk identifikasjon» (Hundeide, 2007).

CIRCLE OF SECURITY®

FORELDRE SOM IVARETAR BARNES BEHOV

Lek:

Leken skal ha en sentral plass i barnehagen, og lekens egenverdi skal anerkjennes. (Rammeplan s. 20)

Barna lærer og utvikler seg gjennom lek, og de får mulighet til å utvikle vennskap. Barnehagen skal legge til rette for ulike typer lek både ute og inne. Det er de voksnes ansvar å skape et inkluderende lekemiljø. De voksne må være tilgjengelige for barna og være deltagende i lek der det er behov. Gjennom leken skal barna få felles erfaringer, de skal oppleve glede og humor. Leken er en viktig del av barnas trivsel i barnehagen.

Danning

Alle barn har rett til å si sin mening og bli hørt. (Barnekonvensjonen, artikkel 12)

Gjennom samspill, dialog, lek og utforskning skal barnehagen bidra til at barna utvikler kritisk tenkning, etisk vurderingsevne, evne til å yte motstand og handlingskompetanse, slik at de kan bidra til endringer.

Danning skal sette barna i stand til å tenke selv. Barna skal få bidra til å legge grunnlaget for modig, selvstendig deltakelse i et demokratisk fellesskap. (Rammeplan s 21) Det vil styrke deres egenverd og selvfølelse.

Det handler om at barnehagen legger til rette for at barna utvikler kunnskaper, verdier og holdninger sammen gjennom dialog. Det er viktig at den voksne viser respekt og anerkjennelse for kommunikasjonen som barna har og for det de sier, samtidig som personalet utfordrer barnas tenkning og invitere dem inn i utforskende samtaler.

Barnehagen skal tilrettelegge for felles meningsfulle opplevelser og aktiviteter som styrker samholdet og felleskapet. Det skal være rom for ulikheter og mangfold samtidig som individuelle uttrykk og handlinger skal verdsettes.

Læring:

For at barna skal få oppleve meningsfull samhandling med hverandre, må barnehagen introdusere nye situasjoner, temaer, fenomener, redskap og materialer som igjen gir barna et stimulerende miljø som støtter oppunder deres lyst til lek, utforske, lære og mestre.

For at barna skal oppleve dette må personalet:

- Legge til rette for helhetlige læringsprosesser som fremmer barns trivsel og allsidig utvikling.
- Utvide barns erfaringer og sørge for progresjon og utvikling i barnehagens innhold, samt gi de utfordringer og mestringsopplevelser.

Vennskap og fellesskap:

For at barn skal kunne oppleve å fungere godt sammen trenger de opplevelsen av å være betydningsfulle for fellesskapet og å være i positivt samspill med barn og voksne.

For at barna skal oppleve dette må personalet:

- Støtte barnas initiativ til samspill og bidra til at alle kan få leke med andre, oppleve vennskap og lære å beholde venner.
- Forebygge, stoppe og følge opp diskriminering, utestenging, mobbing, krenkelser og uheldige samspillsmønstre

Kommunikasjon og Språk:

Barnets generelle utvikling blir påvirket og påvirkes av kommunikasjon og det språklige miljøet i barnehagen (Rammeplan s. 23).

Kommunikasjon og språk er for barna å kunne uttrykke seg, både verbalt og non verbalt slik at de kan gjøre seg forstått, uttrykke behov, dele erfaringer med andre og være deltagende i samtaler. Språk og kommunikasjon er viktige elementer og som påvirker og lar seg påvirke i alle sider av barnets utvikling.

«Barn med god språklig kompetanse har gode forutsetninger for samspill med andre, deltagelse i lek, vennskap og læring» (PKOL; s. 27).

For at barna skal oppleve dette må personalet:

- kunne fremstå som språklige forbilder og møte alle barn i deres ulike kommunikasjonsformer, språk og dialekter. Dette gjøres gjennom arbeidet med rim, regler, sang, litteratur og ulike tekster.
- støtte de barna som har ulike kommunikasjonsvansker. Flerspråklige barn skal gis den støtten de trenger for å kunne bruke sitt morsmål, samtidig aktivt fremme og utvikle barnas norsk/samiske språk og kommunikasjonskompetanse (Rammeplanen, s.23, 47).
- bruke planen «Intervensjon for systematisk arbeid med språkutvikling» som er et supplement til det allmennpedagogiske arbeidet med språk i barnehagen.

Medvirkning:

Medvirkning handler om at barna har rett til å bli sett, hørt og forstått ut ifra alder og modenhet. Vi voksne skal legge til rette for at barna kan få gitt uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet og samtidig handler det om å være en del av et fellesskap hvor man virker inn og blir påvirket, og hvor man tar hensyn og blir tatt hensyn til.

Samarbeid mellom hjem og barnehage.

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling.

Samarbeidet mellom hjem og barnehage skal alltid ha barnets beste som mål.

For å sikre et godt samarbeid på individnivå gjennomføres det utviklingssamtaler to ganger i året. Tilknytningspersonen til barnet i barnehagen, skal i løpet av uka utveksle informasjon til foreldre/foresatte i hente/bringe situasjoner.

På gruppenivå skjer samarbeidet gjennom FAU og SU.

Overganger

Oppstart i barnehagen:

Barnehagen skal sammen med foreldrene legge til rette for at barnet får en trygg og god start i barnehagen. Personalet jobber derfor etter Circle of Security. Vi har lekestuedager på våren hvor foreldre og barn kan komme på besøk til barnehagen. Vi har også foreldremøte for nye foreldre i april. Alle som starter i barnehagen på høsten, får tilbud om oppstartsamtale på våren.

Når barna starter i barnehagen får alle barna en tilknytningsperson. Tilknytningspersonen skal ta seg ekstra godt av barnet den første tiden, slik at det føler seg trygg. Foreldrene oppfordres til å bruke god tid på tilvenningen (1-2 uker). Da barna har ulike behov, varierer det hvor mange dager foreldrene er i barnehagen med barnet. Det anbefales også kortere dager i begynnelsen. De som ikke har hatt en oppstart samtale på våren, får tilbud om oppstartsamtale i løpet av de 3 første dagene på høsten. Etter ca 1 måned får alle tilbud om en oppfølgingssamtale.

Overganger innad i barnehagen:

Vi er opptatt av at de barna som skal over fra liten til stor avdeling skal få en så myk overgang som mulig. Vi starter opp etter påske med korte besøk på stor avdeling, de som trenger å ha med en trygg voksen får det. Det kan være at de spiser på stor avdeling, eller deltar på ulike aktiviteter, eller bare er der og leker. I juni utvider vi med at de kan være der hele dagen ca 3-4 ganger. Foreldrene får også tilbud om en overgangs samtale med pedagogisk leder på den avdelingen barnet skal begynne på i juni.

Overgang mellom barnehage og skole:

Barnehagen skal sammen med foreldrene legge til rette for at barn får en trygg og god overgang fra barnehagen til skolen og eventuelt SFO. Det siste året i barnehagen, har barna en egen 5 års klubb to dager i uka. Her har vi fokus på det sosiale samspillet og de får gjøre skoleforberedende aktiviteter. 3 ganger i året er barna på skolen og synger sammen med 1 klasse, og på våren er de på besøk på SFO.

På våren blir foreldrene også innkalt en overgangssamtale med pedagogisk leder. Pedagogisk leder og styrer har så en samtale med skolen. Barnehagen må ha samtykke fra foreldrene for å dele opplysninger om enkelt barn med skole.

Barnehagen som pedagogisk virksomhet.

Barnehagen skal være en pedagogisk virksomhet som skal planlegges og vurderes. Målet med barnehagen som pedagogisk virksomhet, er å gi barna et tilrettelagt tilbud i tråd med barnehageloven og rammeplanen (rammeplan s.37)

Planlegging: Personale planlegger barnehagens innhold basert på rammeplan, årsplan og periodeplan. Observasjoner, barnegruppas forutsetninger, dokumentasjon, refleksjon, systematisk vurdering og innspill fra barn og foreldre er også viktige elementer i planleggingen.

Vurdering: Personale vurderer systematisk det pedagogiske arbeidet, slik at alle barna sikres et tilbud i tråd med barnehageloven og rammeplanen. Vurdering er også viktig i videre planlegging og gjennomføring.

Dokumentasjon: Personale synliggjør det pedagogiske arbeidet gjennom dokumentasjon. Det kan for eksempel være planer, evalueringer, bilder, barnas produkter o.l. Dokumentasjon viser hva barna opplever, gjør og lærer i barnehagen. Personale kan også bruke dokumentasjon i lærende prosesser og refleksjon.

Progresjon

"Progresjon i barnehagen innebærer at alle barna skal utvikle seg, lære og oppleve fremgang" (KD 2017:44).

For at barna skal kunne utvikle seg og lære, er det en forutsetning at de er trygge. Derfor har personalet stort fokus på tilvenning og trygghet når barna starter i barnehagen. Personalet jobber etter Circle of Security (Trygghetssirkelen). De voksne er trygge baser og havner som støtter, toner seg inn på, anerkjenner og utfordrer barna. Det er også viktig at barna blir kjent med barnehagens rutiner og får erfaring med å være en del av en barnegruppe. Etter hvert som barna blir trygge og kjente, blir fokuset å legge til rette for utvikling og læring gjennom variert lek og aktiviteter. Personalet tar utgangspunkt i barnas alder, forutsetninger, erfaringer, kunnskaper, ferdigheter og interesser i planleggingen av det pedagogiske arbeidet.

I barnehagen jobber vi for at barna skal få rike og varierte opplevelser. Barna får bruke kroppene og sansene sine i læringsprosesser. Det fysiske rommet og lekemateriellet har betydning for barnas utvikling. Gjennom hele året legger personalet til rette for et fysisk miljø og lekemateriell som er tilpasset barnas utviklingsnivå. På denne måten sikrer vi progresjon. Barnehagen har udefinert lekemateriell som skaper undring, og som barna kan bruke på ulike måter. For eksempel magneter og klosser. Personalet legger til rette for ulike møteplasser, som skaper rom for samspill, lek og læring.

Noe av lekemateriellet er det samme på småbarnsavdelingen som på avdelingene for de større barna. Men leken endrer seg over tid. For eksempel lek med duplo. På småbarnsavdelingen bygger barna tårn der målet er å rive det ned igjen. De eldre barna bygger hus og har rollelek med hverandre. Barnehagen har mye fokus på voksenrollen i lek. De voksne støtter barna i leken og hjelper dem til å utvide den. Slik får barna nye erfaringer som de kan bygge videre på. Avdelingene har også ulikt lekemateriell som er tilpasset barnas alder, slik at barna får nye utfordringer og læringsmuligheter. Barnehagen har også hvert år ett felles tema som gir barna mulighet for fordypning og gjentagelse. (Se progresjons plan nedenfor.)

Personalet jobber også med progresjon i sosial kompetanse og egenledelsesferdigheter. Det er en prosess der barna lærer om ulike følelser, utvikler empati, prososial atferd, lek og samspill. De skal øve på selvkontroll, selvhverdelse og samarbeid. Dette starter vi med på småbarnsavdelingen, og det videreutvikles etter hvert. Barnas ståsted har betydning for det pedagogiske arbeidet, og det er derfor variasjon i innhold og metoder for å favne alle. Personalet jobber med dette i her og nå situasjoner, men også i samlingsstund og andre aktiviteter. Barnehagen bruker dagtavle, aktivitetstavle, konkreter, sanger med bevegelse, bøker og bilder i det pedagogiske arbeidet.

Barnehagen har ofte små lekegrupper, språkgrupper, samlingsstunder og femårsklubb. Dette er grupper som er tilpasset barnas utviklingsnivå. Det pedagogiske arbeidet er planlagt slik at alle barna skal få oppleve mestingsfølelse og progresjon i sin utvikling og læring.

Progresjonsplan for temaene - Vennskap og lek, - Meg selv og kroppen.

Vennskap:

	Rever	Mus og Bjørn De minste	Mus og Bjørn De eldste
Mål	Barna tar kontakt og er i samspill med voksne og andre barn. Barna opplever å tilhøre ett fellesskap. De voksne viser og hjelper barna å samhandle på ulike måter.	Barna klarer å være i lek, sammen med ett eller flere barn i 10-15 min.	Barna klarer å være i lek i smågrupper i 20-25 min
Hva gjør vi	Vi sitter på golvet og er tilgjengelige for barna. Vi bruker COS sirkelen i samspill med barna Lager møteplasser, hvor barna erfarer å være sammen i et fellesskap.	Legge til rette for at barna kan være sammen i små grupper Gi barna ulike felles opplevelser.	Legge til rette for at barna kan være sammen i små grupper Gi barna ulike felles opplevelser.
Kjennetegn voksne	Den voksne er der barna er. Den voksne bekrefter og setter ord på verbale og non verbale uttrykk hos barna. Den voksne skaper felles oppmerksomhet rundt ulike typer aktiviteter.	Den voksne setter i gang samarbeids aktiviteter. Den voksne oppfordre og viser barna hvordan de kan hjelpe hverandre	Støtte barna i å ta andres perspektiv, se en sak fra flere synsvinkler og reflektere over egne og andres følelser Den voksne støtter barns vennskaps relasjoner.
Kjennetegn Barn	Barna utforsker omgivelsene. Barna viser omsorg for hverandre. Barna er i samspill med andre barn.	Barna viser omsorg for hverandre Barna inkluderer hverandre Barna har venner	Barna deltar i felleskapet Barna opplever det å kunne holde på en venn Barna tar hensyn til hverandre

Lek:

Rever		Mus og Bjørn De minste	Mus og Bjørn De eldste
Mål	De voksne deltar aktivt i leken. Barna bruker nye ord i leken. Avdelingen er tilrettelagt og inspirerer til lek.	Barna deltar i ulike typer lek. De voksne har kunnskap om hvert enkelt barns lekeinteresser og utfordringer, for å kunne støtte og veilede barna i leken.	Alle barn har noen å leke med Barna kan leve seg inn i rolleleken i forskjellige dimensjoner Barna deltar i regelleker.
Hva gjør vi	Vi legger til rette for parallell lek og begynnende rollelek. Lager møte plasser hvor barna får introdusert og erfaring med nye leker og leke tema.	Vi legger til rette for ulike rolleleker. Barna får velge mellom ulike leke aktiviteter. (Aktivitets tavla) Vi lager leke grupper ut ifra barnas interesser	Vi introduserer felles leke tema for barnegruppa ut fra tema vi jobber med Støtter barna i planlegging av leken Vi legger til rette for regelleker.
Kjennetegn voksne	Den voksne gir barna felles erfaringer, og hjelper barna å omsette de felles erfaringen til lek. Den voksne setter i gang lek. De voksne tilbyr lekemateriell tilpasser barnas utviklingsnivå og interesser.	Den voksne er tilgjengelig. Den voksne støtter og veileder barna i leken. Den voksne tar initiativ og bidra aktivt til at alle barna kommer inn i leken	Den voksne utvider og kommer med nye ideer og innspill til leken. Den voksne deltar i regelleker.
Kjennetegn Barn	Barna begynner å samhandle i leken. Barna viser glede. Barna prøver ut nye ord og ferdigheter.	Barna deltar i ulik type lek Barna deler og holder på leker (selvhevdelse) Barna kan leke alene og sammen med andre Barna mestre turtaking	Barna lever seg inn i rolleleken, og glemme tid og sted Barna bringer nye elementer inn i leken Barna viser humor og glede av å være i lek med andre

Meg selv og kroppen.

	Rever	Mus og Bjørn De minste	Mus og Bjørn De eldste
Mål	Barna skal lære hva kroppsdelene heter. Barna skal være trygge nok til å vise ulike følelser.	Gjennom varierte aktiviteter har barna blitt kjent med kroppen og sine egne og andres følelser. Barna klarer å kle på seg noen plagg selv.	Barna har fått mere kunnskap om kroppen. Barna mestrer det å kle av og på seg selv, gå på do, og spise maten innen vis tid. Barna løser enkle konflikter.
Hva gjør vi	Barna lære hva de ulike store kroppsdelene heter. Barna lære om ulike følelser.	Barna lærer hva de mindre kroppsdelene heter. Barna blir kjent med sine egne og andres følelser. Barna trener på å bli selvstendig der det er naturlig. (Eks av/på kledning)	Vi ser på de indre organer Vi legger til rette for at barn skal kunne klare å kle av og på seg selv, klare å gå på do alene, spise maten på en hvis tid. (Selvstendighets trening) Veilede og støtte barna i å klarer å løse enkle konflikter seg imellom.
Kjennetegn voksne	Den voksne bruker bilder og konkrete for å støtte barnas forståelse i ulike situasjoner og aktiviteter. Den voksne setter ord på og bekrefter barnas følelser.	Den voksne setter ord på ulike kroppsdelar der det er naturlig. Den voksne setter ord på følelser og handlinger hos barna. Den voksne er støttende stillas for barna.	De voksne legge til rette for variert opplegg og læringsaktiviteter De voksne gir barna rom til å utforske og prøve selv. De voksne er tett på i barnas konflikthåndtering. (De voksne bruker ICDP)
Kjennetegn Barn	Barna peker på ulike kroppsdelar når de voksne benevner dem. Barna søker trøst og støtte hos den voksne.	Barna bruker benevnelse på kroppsdelar i leken. Barna prøver å kle på seg selv. Barna gjenkjenner egne og andres følelser	Barna snakker og viser interesser for det som er inne i kroppen. Barna klarer å kle på seg, gå på do og spise innen den tiden som de har til rådighet. Barna klarer å løse enkle konflikter seg imellom.

Fagområdene

Fagområdene gjenspeiler områder som har interesse og egenverdi for barn i barnehagealder, og skal bidra til å fremme trivsel, allsidig utvikling og helse. Barnehagen skal se fagområdene i sammenheng, og alle fagområdene skal være en gjennomgående del av barnehagens innhold.

Gjennom arbeid med fagområdene skal barnehagen bidra til at barna:

Kommunikasjon, språk og tekst.

- Uttrykker sine følelser, tanker, meninger og erfaringer på ulike måter.
- Bruker språk til å skape relasjoner, delta i lek og som redskap til å løse konflikter.
- Videreutvikler sin begrepsforståelse og bruker et variert ordforråd.
- Leker, improviserer og eksperimenterer med rim, rytme, lyder og ord.
- Møter et mangfold av eventyr, fortellinger, sagn og uttrykksformer.
- Opplever spenning og glede ved høytlesning, fortelling, sang og samtale.
- Utforsker og gjør seg erfaringer med ulike skriftspråksuttrykk, som lekeskrift, tegning og bokstaver, gjennom lese- og skriveaktiviteter.

Kropp, bevegelse, mat og helse.

- Opplever trivsel, glede og mestring ved allsidige bevegelseserfaringer, inne og ute, året rundt.
- Blir kjent med egne behov, får kjennskap til menneskekroppen og utvikler gode vaner for hygiene og et variert kosthold.
- Videreutvikler motoriske ferdigheter, kroppsbeherskelse, koordinasjon og fysiske egenskaper
- Opplever å vurdere og mestre risikofylt lek gjennom kroppslige utfordringer
- Blir trygge på egen kropp, får en positiv oppfatning av seg selv og blir kjent med egne følelser
- Setter grenser for egen kropp og respekterer andres grenser
- får innsikt i matens opprinnelse, produksjon av matvarer og veien fra mat til måltid

Kunst, kultur og kreativitet

- Har tilgang til ting, rom og materialer som støtter opp om deres lekende og estetiske uttrykksformer.
- Tar i bruk fantasi, kreativ tenkning og skaperglede.
- Bearbeider inntrykk og følelser i møte med kunst, kultur og estetikk gjennom skapende virksomhet ute og inne.
- Møter et mangfold av kunstneriske og kulturelle uttrykksformer og utforsker og deltar i kunst- og kulturopplevelser sammen med andre.
- Bruker ulike teknikker, materialer, verktøy og teknologi til å uttrykke seg estetisk.
- Opplever glede og stolthet over egen kulturell tilhørighet.

Natur, miljø og teknologi

- Opplever og utforsker naturen og naturens mangfold.
- Får gode opplevelser med friluftsliv året rundt.
- Opplever, utforsker og eksperimenterer med naturfenomener og fysiske lover.
- Får kjennskap til naturen og bærekraftig utvikling, lærer av naturen og utvikler respekt og begynnende forståelse for hvordan de kan ta vare på naturen.
- Får kunnskap om dyr og dyreliv.
- Lager konstruksjoner av ulike materialer og utforsker muligheter som ligger i redskaper og teknologi.
- Får kjennskap til menneskets livssyklus.

Antall, rom og form

- Oppdager og undrer seg over matematiske sammenhenger
- Utvikler forståelse for grunnleggende matematiske begreper
- Leker og eksperimenterer med tall, mengde og telling og får erfaring med ulike måter å uttrykke dette på
- Erfarer størrelser i sine omgivelser og sammenligner disse
- Bruker kroppen og sansene for å utvikle romforståelse
- Undersøker og gjenkjenner egenskaper ved former og sorterer dem på forskjellige måter
- Undersøker og får erfaring med løsning av matematiske problemer og opplever matematikkglede.

Etikk, religion og filosofi.

- Får kjennskap til grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon og blir kjent med religioner og livssyn som er representert i barnehagen.
- Utforsker og undrer seg over eksistensielle, etiske og filosofiske spørsmål.
- Får kjennskap til, forstår og reflekterer over grunnleggende normer og verdier.
- Får en forståelse for at det finnes mange ulike måter å forstå ting på og leve sammen på.
- Utvikler interesse og respekt for hverandre og forstår verdien av likheter og ulikheter i et fellesskap.

Nærmiljø og samfunn.

- Oppmuntres til å medvirke i egen hverdag og utvikler tillit til deltakelse i samfunnet.
- Erfarer at alle får utfordringer og like muligheter til deltakelse.
- Utforsker ulike landskap, blir kjent med institusjoner og steder i nærmiljøet og lærer å orientere seg og ferdes trygt.
- Blir kjent med lokalhistorie og lokale tradisjoner.
- Blir kjent med ulike tradisjoner, levesett og familieformer.
- Blir kjent med at samene er Norges urfolk, og får kjennskap til samisk kultur.
- Får kjennskap til nasjonale minoriteter.

